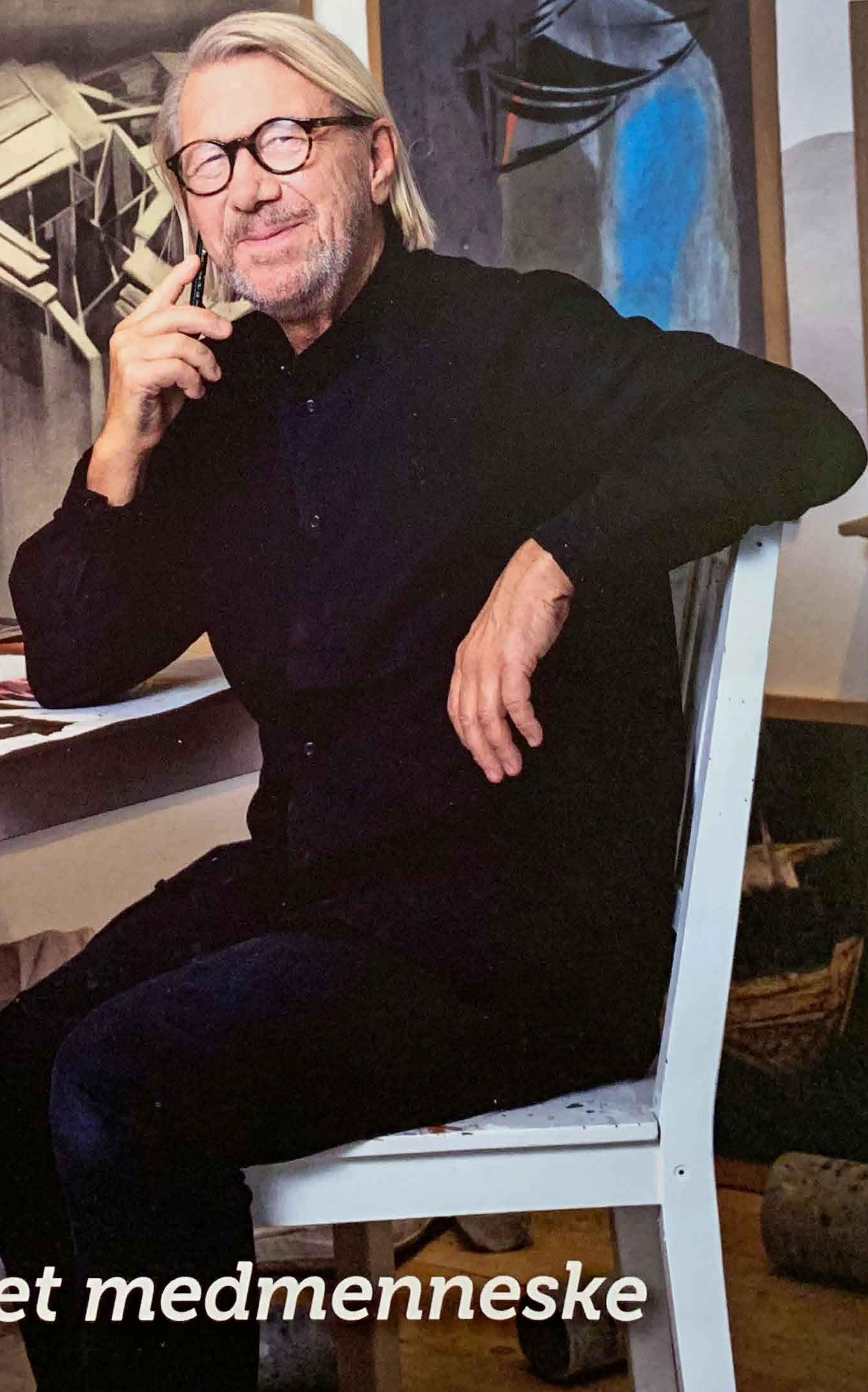
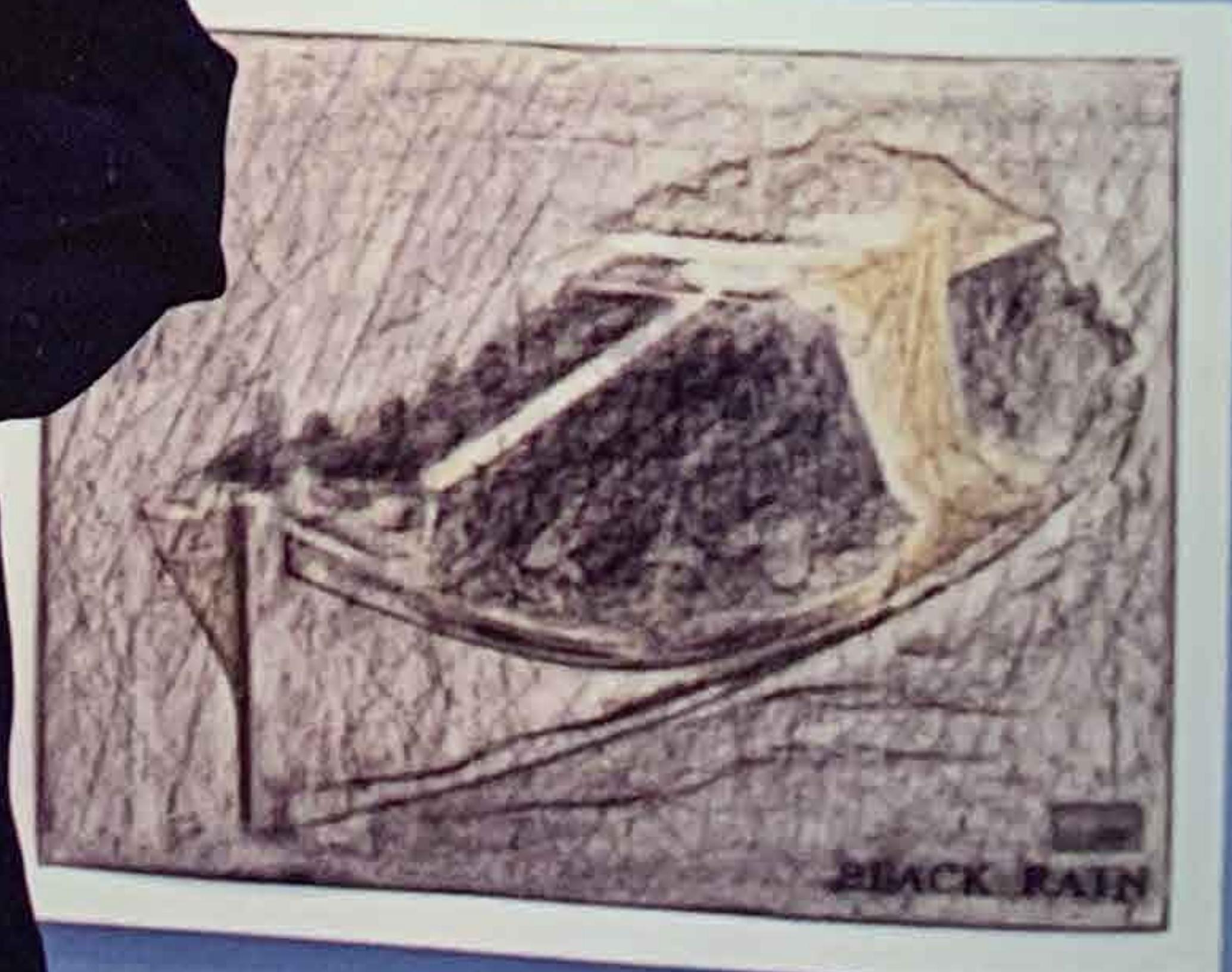
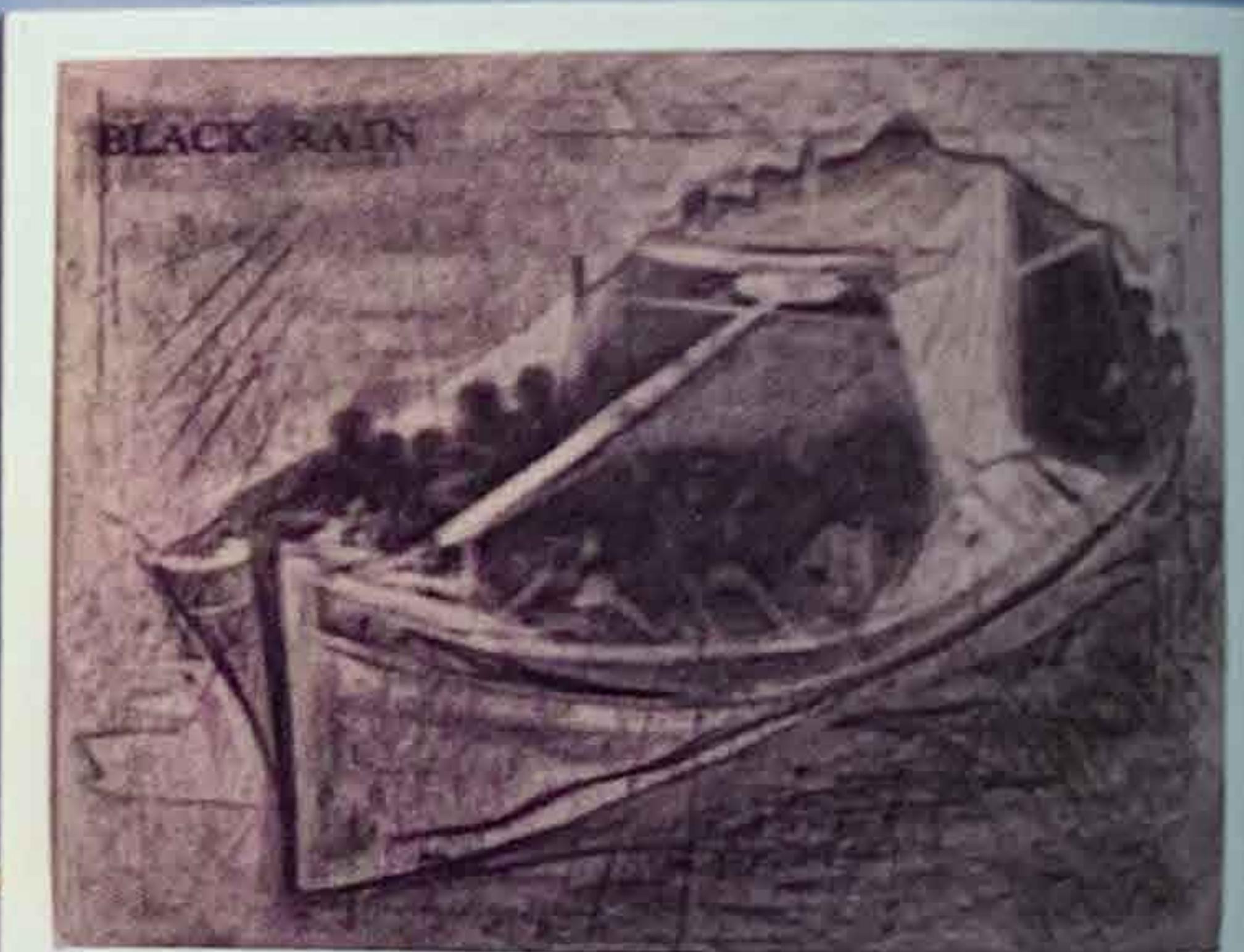
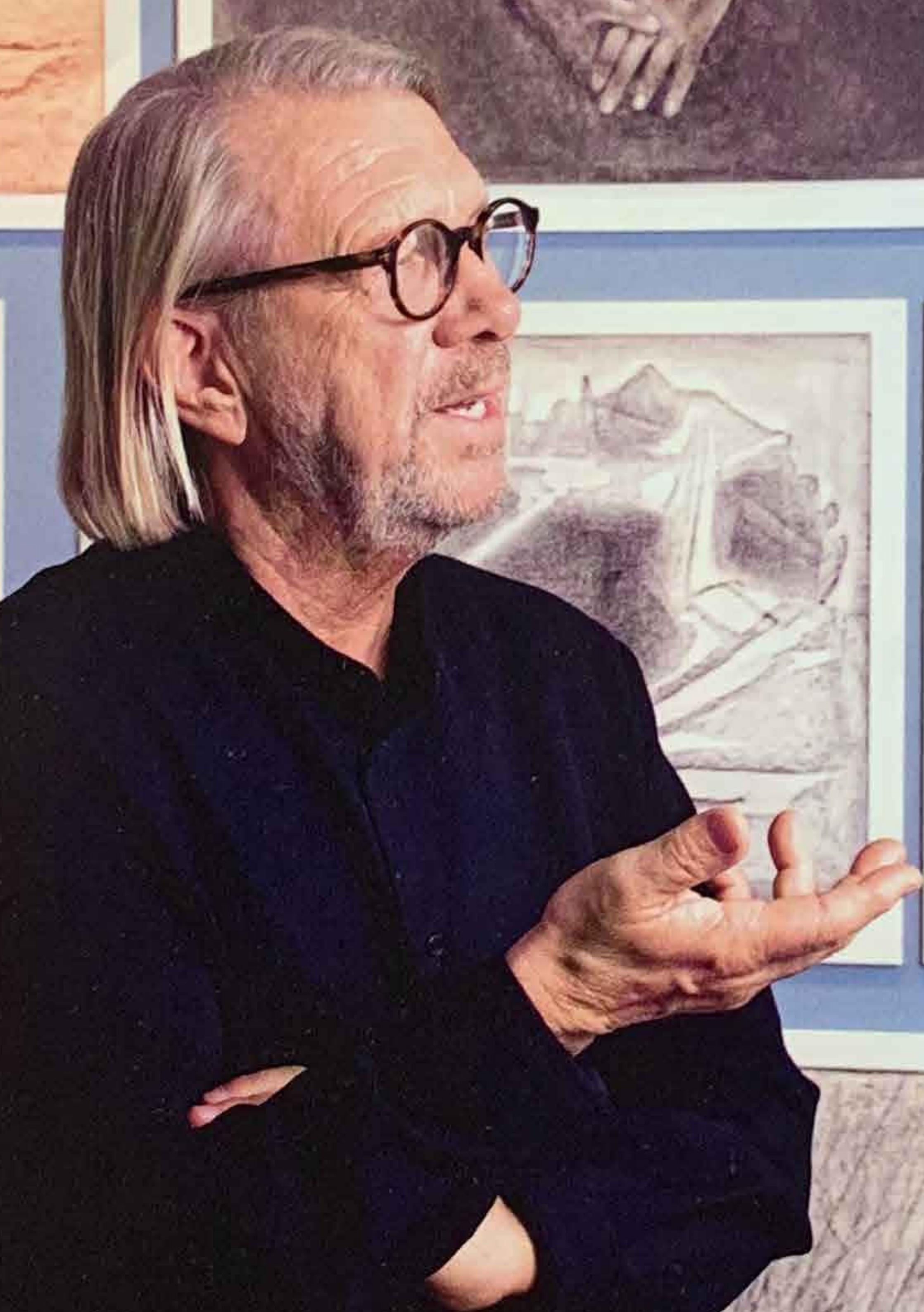
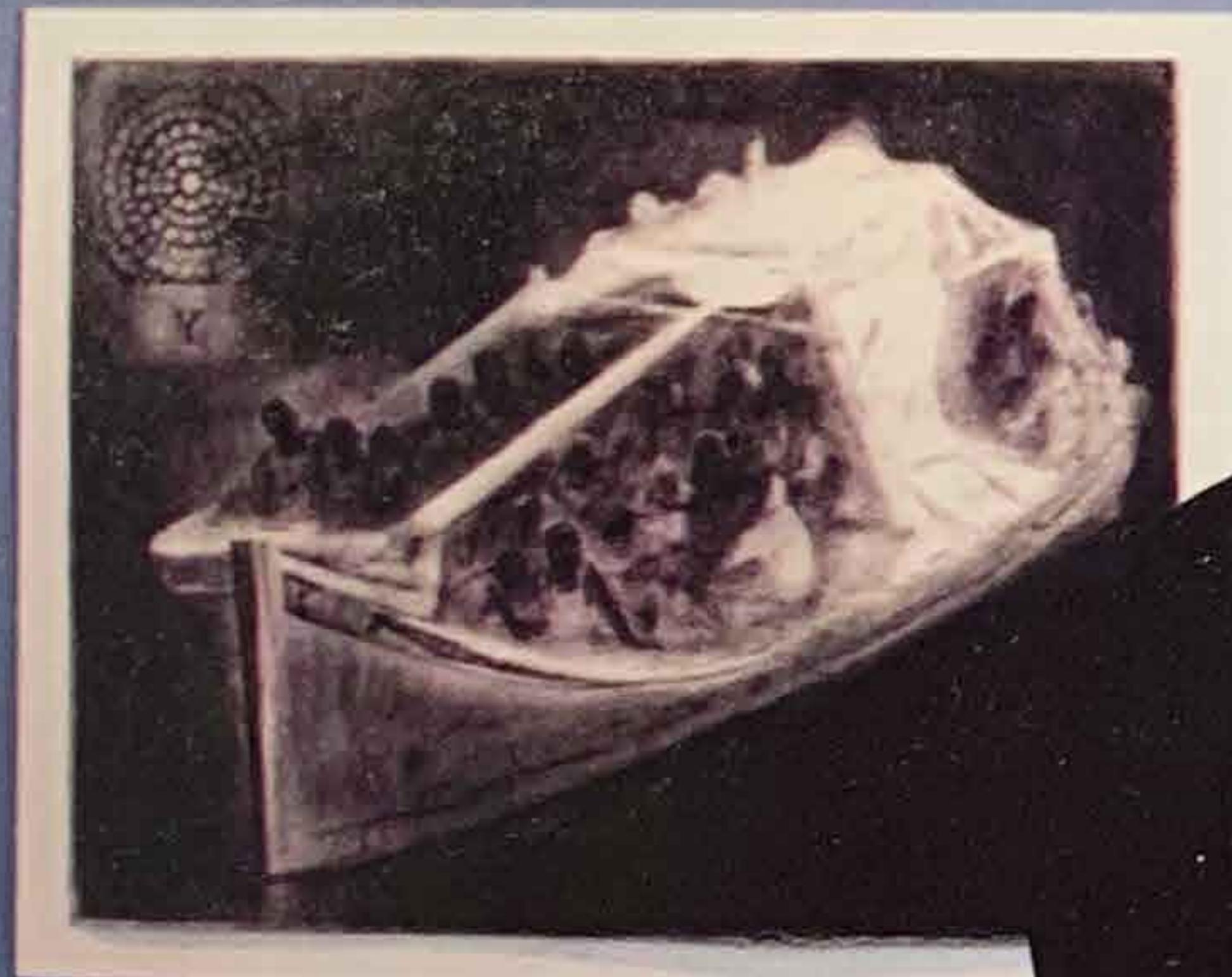
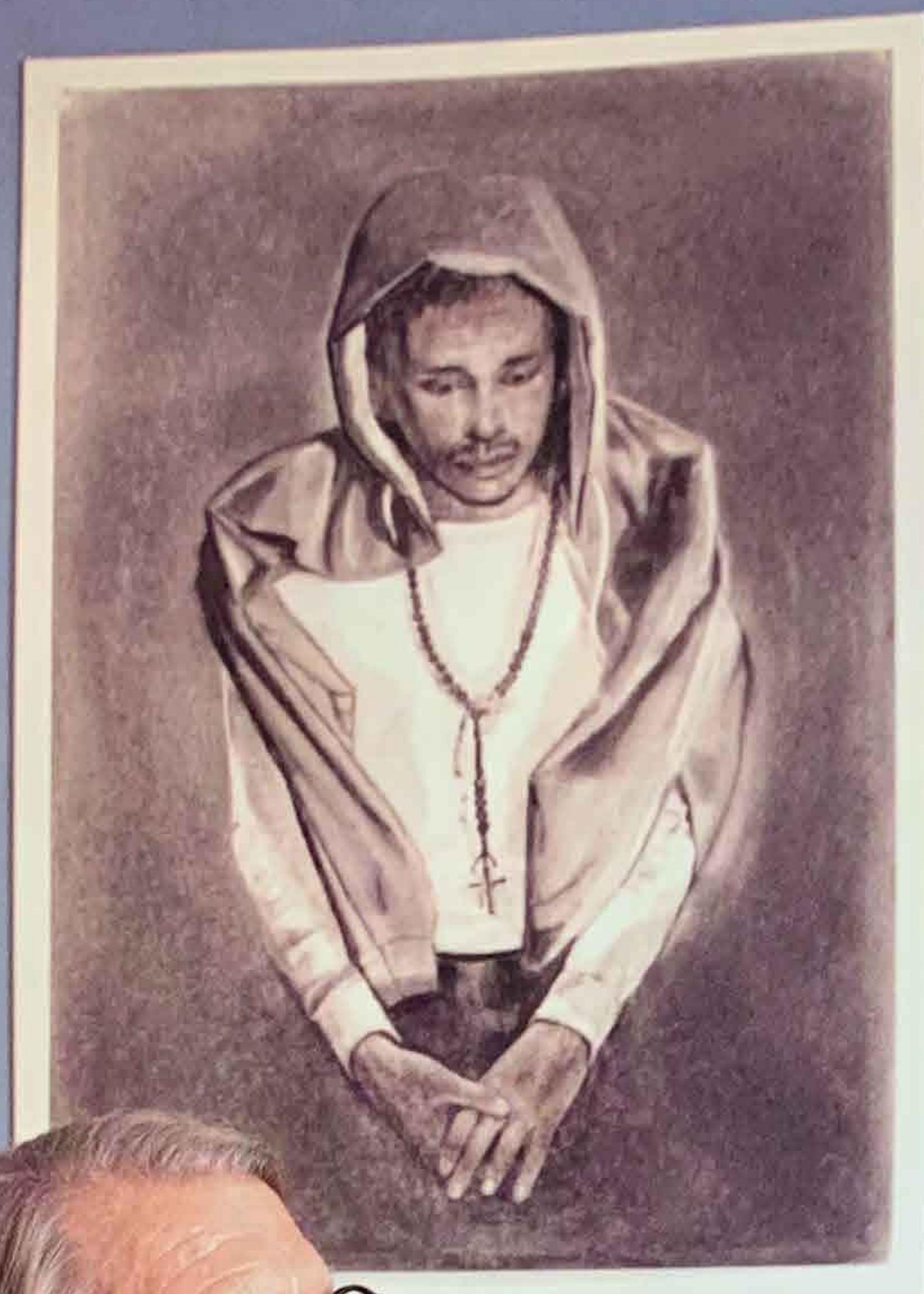

KRIGSGROPET

***Ulf Nilsen:
Kunsten å se et medmenneske***

– At Yonas har klart seg, tror jeg kommer av troen hans, sier Ulf Nilsen som i to år har portrettert Yonas Tewolde fra Eritrea.

TEKST: MARIT DEHLI

FOTO: METTE RANDEM

Et forvandlende møte

Kunstneren Ulf Nilsen ville hjelpe en flyktning. Lite visste han at møtet skulle forandre ham selv.

– Ulf, den båten kom jeg med.

Det blir stille et øyeblikk i atelieret til Ulf Nilsen. Kulltegningen av fluktbåten på veggen har fanget blikket til eritreiske Yonas Tewolde. Unggutten stirrer intenst på fartøyet som driver alene i de mørke bølgene, ribbet og naken. Masten er slått ned, og seilet er revet.

Uværet har tvunget flyktningene under seilet. Febrilsk prøver de å holde kursen mot Europa. Vil de lykkes? Vil de klare å skape seg et nytt liv, på lang avstand fra krig og terror?

Yonas kjenner seg igjen. Han har flyktet gjennom mange land, bort fra et diktatur som tvinger ungdommer ut i en militærtjeneste som kan vare flere tiår. Nå er han her i trygghet hos flyktningguiden sin i Lier, langt borte fra Eritrea der det ifølge FN forekommer massedrap, utenomrettslige henrettelser, tortur, sexslaveri og tvangsarbeid.

I det stille atelieret er han klar til å øve på norsken med den eldre vennen sin. Men de ukentlige treffene blir noe mer enn språkpraksis og museums-turer.

– I møtet mellom meg og Yonas fikk jeg en energi som skapte denne utstillingen. Jeg tok Yonas' verden inn i min kunstverden. Det ble en slags fødsel. Jeg måtte skape ham gjennom min kunst. Jeg ville ikke gjort disse bildene hvis det ikke hadde vært for ham, forteller Ulf Nilsen.

EN LEKSE I TAKKNEMLIGHET

Han rusler rundt i Galleri Haaken i Oslo der 90 malerier og kulltegninger

i høst fyller veggene. Flere av dem er av Yonas Tewolde, en tankefull gutt med et stort kors hengende rundt halsen.

– Yonas har gitt meg en utvidet horisont, en nyanserikdom jeg ikke hadde fra før. Hans tro har gjort noe med meg, hans enorme positivitet har kommet inn i min verden. Når det regner, synes han det er fint. Snø er mer utfordrende. Men hans mot og glede over å være i live, er stor. Yonas vil være her og bygge et godt liv og ha gode relasjoner til andre mennesker. Han har sagt til meg: «Ulf, nå må du tenke positivt!» Selv om det er en trist historie, er det håp.

Det begynte med en kulltegning for to år siden. Da hadde Ulf Nilsen lenge vært opptatt av båtflyktningene. Avisbildene av livreddede mennesker på havet, satte seg på netthinnen, og han fant fram kullstiftene. Men han ville noe mer. Kanskje han kunne hjelpe en som er helt ny i landet. Han tok kontakt med Røde Kors, og sa ja til å følge opp en 19 år gammel gutt fra Eritrea i ett år.

En dag den stillferdige tenåringen kom til atelieret, spurte Nilsen om lov til å tegne ham. Litt sjenert sa han ja. Og så begynte en storproduksjon.

– Alle kunstnere har tvilen i seg, men å jobbe med Yonas og se hans verden, er en veldig gledelsesfull reise. Kunsten må overskride seg selv. Jeg ville gjøre et verk som kan løfte, gi varme og vise tankens frihet, sier Ulf Nilsen.

Han har forstått at folk ikke så lett kommer inn hans univers, men han tror utstillingen gjør det enklere.

– Det har vært spennende å putte min verden inn i virkeligheten. Møtet med Yonas åpner opp for en dialog. Folk snakker letttere om min bildeverden gjennom denne utstillingen, tror jeg. Stoffet er mer tilgjengelig. Yonas representerer alle flyktninger for meg.

Et enkelt kart viser fluktruten fra Afrika til Europa, en reise som begynte med en lang biltur gjennom ørkenen sammen med flere unge. I Italia ble gjengen spredt, og i ettertid har Yonas forstått at det har gått dårlig for flere av dem. Selv er han i gang med skole.

– Yonas er så dyp i sin tro, en søyle, svært trygg. At han har klart seg, tror jeg kommer av troen hans. Jeg er også troende, men noen mennesker tar troen helt inn i sitt liv. Du ser det i blikket deres.

Slik er Yonas. I to år har de vært sammen regelmessig. Ulf spør ikke så mye om hva 21-åringen har i bagasjen.

– Men jeg lærer litt om takknemlighet.

Og Yonas har fått en kamerat: – Han sier at han har én norsk venn, det er meg.

Sammen går de og ser ballett, de er ute i naturen, gleder seg over trær, eller de ser på kunst. Og de tyr til musikken.

«Hvordan har du det i dag?» synger Ulf, og Yonas synger tilbake: «Jo, i dag har jeg det fint».

På den måten glir språket letter inn, tror kunstneren.

MELLOM LIDELSE OG HÅP

Ulf Nilsen står ved et av de største bildene, *Rituell ferd*. Mørke skikkelse er ▶

– Å leve er å være i konflikt mellom lidelse og håp, sier Ulf Nilsen ved sitt bilde Palmyra-alfabetet. Krigens grusomheter får rom mellom svetteduker med avtrykk av tårer og blomster.

Mange av bildene tematiserer død og liv, krigens herjinger og mennesker på flukt.

på flukt mot et urolig bakteppe i grønt, sort og rødt. De løper i alle retninger mens katastrofen truer bak dem.

– Det vil alltid være mennesker som flykter fra krig og vold. De er stumme skygger som farer gjennom et åpent landskap, et teppe som flimrer bak dem.

Ned mellom flyktningene trenger en hvit lyskjegle: – Det hvite lyset får et øyeblikks nærvær.

Det urovekkende bildet får selskap av fire store blomstermotiver på veggen ved siden av.

– Jeg måtte gi et håp. Jeg så for meg at solen skulle komme inn og fylle blomstene med varme. Bildene har referanser til lengsel, håp og frihet.

Da er det tøffere å møte kjempecollagen *Palmyras alfabet*. Tittelen peker på den historiske byen i Syria som ISIL la i ruiner i 2015. Krigens herjinger skriker mot oss. En hel vegg i galleriet skildrer bombing, teltleirer, knuste altertavler og smadrede soyler. Midt i krigens kaos er det flere svetteduker med avtrykk av tårer eller blomster, ifølge kunstneren en henspeiling på Jesu likklede. Et skjørt håp er også lyset som fortsatt skinner fra flere brukne lysestaker.

– Selv om stakene er knekt i begge

ender, så har de likevel et lys. Å leve er å være i konflikt mellom lidelse og håp. Man kan ikke bare lage det som er godt. Det som er viktig, er måten man setter det sammen på, mener Ulf Nilsen.

I tre år jobbet han med collagen, og fullførte den først da han møtte Yonas. Men det er ikke bare unggutten han vil vise fram.

– Jeg illustrerer ikke hans liv, men vekker til live hans liv i min kunst, og prøver å møte ham gjennom kunsten.

Tankene til filosofen Emmanuel Levinas har motivert ham, spesielt ansvaret vi mennesker har for hverandre.

– I den andres ansikt kan du se din oppgave som menneske, siterer Nilsen.

– *Hvordan kan vi som samfunn og medmennesker være med og gi flyktningene et bedre liv?*

– Mennesker må møtes og snakke sammen. Vi må øve oss på å være i dialog, gjerne fylle opp et rom med mennesker som har makt og la én og én få snakke. Nå skyter man bare på hverandre.

Han tror byggverket for den gode samtalen er evnen til å lytte og åpne opp for dialog.

VISE MEDFØLELSE

Kan kunsten åpne en dør? Mange blir beveget når de ser Yonas-utstillingen.

– Folk som kommer til galleriet, blir veldig rørt. De snakker om et nærvær. Drøm og virkelighet er vevd inn i bildene. Du kan legge inn ro, lengsel eller smerte i det du ser, forteller Ulf Nilsen.

Yonas selv liker bildene. Han gikk lenge rundt og betraktet *Palmyra*-billet.

– Men bildet han likte best, var en figur som løftet en stein, forteller Ulf Nilsen.

Kanskje treffer han noe fellesmenneskelig?

«Å være kunstner er for meg å forholde meg empatisk til verden omkring», sier han i utstillingskatalogen.

– *Hva gjør du hvis medfølelsen blir forsterk?*

– Jeg har kunsten, der finner jeg balansen. Jeg maler fordi ordene ikke strekker til. Fra jeg var barn, var jeg ordløs. Jeg var mye syk og stammet. Mitt alfabet var abstrakt, og jeg hadde problemer med å snakke. Men det visuelle er like viktig som ordene. Kan du strukturere verden gjennom kunst, kan du finne balansen og gå ut og være her og nå. Ord kan mistolkes, men et

bilde gir frihet. Yonas' taushet har gitt mine bilder en vinkling som har relasjon til alle; å vise medfølelse og vise medmenneskelighet.

– *Er det også din agenda?*

– Ja, jeg tror det. Jeg tror all kunst har lengsel etter skjønnhet og å være oppbyggende. Men i kunsten er motsetningene sterke. I spenningspunktet mellom kaos og orden oppstår kunst.

Ulf Nilsen har snakket seg varm og begynner å bli sliten. 68-åringen er mer utholdende når han er i atelieret. Der jobber han gjerne ti timer om dagen. Det er viktig å opprettholde kreativiteten.

– Hver gang jeg skaper et verk, forlenger jeg livet. Å tenke positivt er et signal til hjernen om å være kreativ. Min kirke er mitt atelier. Jeg prøver å få fram det beste i meg og lar meg bli forført og betatt som kunstner. Da forlenger jeg meningen med livet. Ingen verden er meg fremmed, alt er åpent. Det gjør at jeg kan finne fred.

marit.dehli@frelsesarmeens.no